

Sovjetska zveza in rdeča Kitajska

Stoletno hrepenenje ruskega naroda po morju. - Bodo Rusi in Kitajci zavezniki ali tekmeči?

Zunanji minister Molotov je v svojem zadnjem govoru izustil med drugim tudi naslednji stavek: »Sovjetska zveza in komunistična Kitajska razpolagata s tolikšnim izobiljem ljudi in s takimi oporami v inozemstvu, da lahko brez strahu vzdržita katerokoli preizkušnjo«.

Iz teh besed bi človek moral sklepati, da vlada med Rusijo in Kitajsko globoko in brezpogojno prijateljstvo in v njenih zaveznikih odnosih tolika sloga, da je med njima vsak spor kar vnaprej nemogoč.

Naravno, porečejo naši bralci! Saj so v obeh deželah na oblasti komunisti, ki jih družijo iste ideje in isti cilji v notranji in zunanji politiki. Kako bi mogli nastati med njimi spori?

IDEOLOGIJA IN NARODNE KORISTI

In vendar v političnem življenju stvari niso vedno tako enostavne. Ko vlade menijo, da so važni interesi njihovih dežel ogroženi, jih branijo ne glede na ideologije in se združijo, če je treba, tudi z državami, v katerih vlada popolnoma drugačen, morda celo nasproten in sovražen politični in družabni red.

Tako je protifašistična Sovjetska zveza podpisala 1. 1939 zavezniško pogodbo s Hitlerjem. Tega ni naredila iz ljubezni do nacionalnega socializma, ampak samo zavoljo tega, da pridobi na času in zasede vojaško važne pokrajine. Hotela se je bolje pripraviti za bodočo vojno.

Protikomunistična Amerika je nekaj let zatem sklenila vojaško zvezo z boljševisko Rusijo. Čeprav je ameriška demokracija živo nasprotje boljševizma, so Združene države dobavile Rusiji med vojno nič manj ko 11 milijard dolarjev orožja, ladij, avtomobilov in drugih potrebščin. Zakaj so tako ravnali? Ne iz navdušenja za komunizem, temveč zato, ker je Amerika sodila, da je poraz Hitlerjeve Nemčije v njenem narodnem in državnem interesu.

Izkustvo je dokazalo, da so tudi med komunističnimi vladami in deželami spori mogoči. Najboljši primer je Jugoslavija. Tito in njegovi sodelavci so veljali v svetu za najbolj vdane in požrtvovalne privržence Moskve. Kljub temu je prišlo med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo do bučnega preloma. Zakaj? Zato, ker se je Jugoslavija čutila od Stalina v svoji gospodarski in državni neodvisnosti ogroženo. Narodne koristi so bile močnejše od komunistične ideologije.

Iz tega sledi, da so tudi med Sovjetsko Rusijo in rdečo Kitajsko politični spori načelno mogoči. Politični opazovalci trde, da so se že pojavili in da so iz zgodovinskih, zemljepisnih in gospodarskih razlogov celo neizogibni. Ker je od razmerja med Rusijo in

Kitajsko odvisen bodoči razvoj svetovne politike, si moramo stvar pobliže ogledati.

MAO TSE TUNG IN STALIN

Kitajska se ne more primerjati z Bolgarijo ali Romunijo, temveč je orjaška dežela z nad 500 milijoni prebivalcev. Mao Tse Tung bi bil ogorčen, če bi jo hotel kdo označiti za podložniško državo Sovjetske Rusije. Kitajski komunistični voditelj je močan dovolj, da bi se lahko odtrgal od Moskve, če bi le hotel.

Za to ni imel doslej vzroka, pač pa je večkrat nastopil nadvse samostojno in si niti od Stalina ni dal ukazovati. Z njim je imel več sporov. Stalin je bil na primer mnenja, da je komunistična revolucija na Kitajskem nemogoča. Zato je svetoval Mao Tse Tungu,

Toda kaj se je zgodilo? V spopad je posegla takoj Amerika in nato Združeni narodi in iz »obliskovite« je nastala dolgotrajna, izčrpavajoča vojna. Ker se Rusija ni mogla uradno vmešati, je moral pomagati Mao Tse Tung. V krvavih borbah so padli stotisoči in stotisoči Kitajcev. In to v času, ko je kitajska revolucija bila komaj zmagala ter nujno potrebovala miru, da se učvrsti in ukorenini. Mao se je zaradi te vojne smrtno osovražil na zapadu in padel v še večjo odvisnost od Moskve. Mao je bil hud in njegovi odnosi s Sovjetsko zvezo so se poostriili.

ZGODOVINSKA NASPROTJA

To so bila politična in osebna nesoglasja med Stalinom in Mao Tse Tungom. Toda med Rusijo in Kitajsko obstoje neka inte-

naj se priključi Čang Kaj Seku in razpusti svoje vojaške oddelke. Podobno je Stalin svetoval med vojno Titu, naj se nasloni na londonsko vlado kralja Petra.

»Kitajski tovariši,« je rekel Stalin 1. 1948 Georgiju Dimitrovu, »so bili istega mnenja kakor njihovi sovjetski somišljeniki, se vrnili iz Moskve na Kitajsko in naredili — nasprotno«. Dogodki so dokazali, da se je Stalin motil in imel prav Mao Tse Tung. Revolucija je zmagala in danes je Mao gospodar Kitajske.

Nov spor je nastal v vprašanju Koreje. Stalin se je dal prepričati, da je z »obliskovito vojno« mogoče očistiti v enem samem navalu južno Korejo zapadnih zaveznikov. Rusija se bo polastila dežele in prodrla na morsko obalo, ki leži nasproti Japonske. Prišla bo na bregove Tihega oceana.

resna nasprotja, ki izvirajo že iz zemljepisnega položaja obeh dežel in nimajo nobene zveze s politično vladavino v teh državah.

Rusija je po obsegu največja dežela na svetu, a je tako rekoč odrezana od vseh važnih morij. Neomejeno gospodari samo na obalah okoli severnega tečaja. Odrinjena pa je od morskih cest, po katerih se odvija svetovna trgovina.

Težnja in hrepenenje po toplem morju prešinja že stoletja ruski narod. Od tod borba ruskih carjev, da bi se polastili Carigrada in prišli skozi Dardanele v svobodne stike s Sredozemljem. Ista potreba po izhodu na morje je narekovala že od nekdaj rusko politiko tudi na Daljnem vzhodu.

Po težkih naporih se je Rusiji posrečilo zagotoviti si na obalah Tihega oceana morski oporišči Vladivostok in Port Artur. Da

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

NEVARNA BOLEZEN

Pri zadnjih občinskih volitvah v Berlinu je nastopila tudi tako imenovana Nemška stranka in priredila shod, kjer so njeni pristaši nosili uniforme in tolkli na bobne. Zborovanje so pozdravili tudi bivši padalci, katerih predsednik general Ramcke je pred 2 letoma označil Eisenhowerja za »zločinskega prasca«.

Ob koncu shoda so zapeli pesem Deutschland über alles. Osebe, ki niso pele, so obkladali s psovkami »judovska svinja« in bili s pestmi, iz dvorane so metali tudi tuje časnikarje.

Pri volitvah sicer niso dobili niti 5 odstotkov, zmagali so socialisti in na drugem mestu so bili kršč. demokrati, vendar takih nacionalističnih izbruhov ne gre podcenjevati.

»Sam Bog ve,« je nekoč vzdihnil Adenauer, »kaj nam prinese bodočnost, ko mene ne bo, ako ne bo Nemčija tedaj čvrsto povezana z zapadom«.

Zgodovinska odgovornost vodilnih državnikov je zato težka. Če ne ravnajo z Nemci pravično ter pravočasno okrepijo med njimi demokracije, se zna zgoditi, da se pojavi nov Hitler in požene svet v propast.

DAVČNI PRITISK

V Zapadni Nemčiji so znižali davke, ravno tako so jih znižali v Avstriji in v Veliki Britaniji. V Italiji jih pa višajo, ker so sklenili povečati plače državnim uslužbencem.

Kako naj si to razlagamo? Na zapadu so države uporabile pomoč, ki so jo prejele od Amerike, v glavnem za to, da so dvignile in modernizirale proizvodnjo ter ustanovile nova podjetja. S tem so pomnožile zaslužek delavcev in nameščencev, tako da davke lažje plačujejo. Če naj krava da več mleka, jo moraš bolje krmiti.

V Italiji se niso tega držali. Hoteli so več mleka, a pozabili na krmo.

NA POTI V BOMBAY

Tito plove s svojim spremstvom proti Indiji. Ladja Galeb in rušilca Triglav in Biokovo so prevozili Rdeče morje in imajo že za hrbtom Arabijo. Dne 16. decembra pristanejo v Bombayu na tleh Indije.

Zanimivo je, da so Tito in spremljevalci sproti obveščeni o vsem, kar se godi v Jugoslaviji in po svetu. Po dnevu sede v kabinah in rešujejo vladne posle. Z brezžičnimi brzojavkami pošiljajo v Beograd svoje odločitve in navodila.

Tako visoko je že danes razvita moderna tehnika.

STALINOVNI NASLEDNIKI

Spremembe, ki so se izvršile po Stalinovi smrti v Rusiji, se kažejo tudi v zunanjih stvareh. Prej so ostro pazili na to, da je časopisje omenjalo vselej na prvem mestu Stalina in nato vse ostale voditelje, vsakega strogo po položaju, ki ga je imel v stranki.

Sedaj jih imenujejo po abecednem redu. Oblast je prešla od ene osebe na vodilno skupino.

Pri obhodih ne nosijo več v sprevidu slik živčih oseb. Hruščev je ukazal, da se pri protiverski propagandi duhovniki in verniki ne smejo »žaliti in sumničiti«.

USPELO POTOVANJE

Italijanski minister za zunanjo trgovino Martinelli se je vrnil zadovoljen iz Beograda. Izjavil je, da so razgovori z jugoslovanskimi državniki potekali zelo prijateljsko. Njegova naloga je bila pripraviti tla novi trgovinski pogodbi med Italijo in Jugoslavijo.

Prava pogajanja se začnejo ta teden. Posebno italijansko odposlanstvo je odpotovalo v Beograd preteklo soboto ter se ustavilo nekaj ur v Trstu. Načeluje mu odvetnik Storon. Tu so imeli posvetovanja s tržaškimi gospodarstveniki, obedovali v hotelu Excelsior in odrinili naprej popoldne.

NOGOMET V RIMSKEM PARLAMENTU

Ko je 1. decembra finančni minister prišel v parlament, je zagledal v dvorani le 5 poslancev. Prepričan je bil, da ga ne marajo poslušati.

Predsednik Gronchi je zvedel, da sede pred televizijsko pripravo, zatopljeni v tekmo Anglija-Nemčija. Dal jih je poklicati, ukazal celo pretrgati električni tok, a vse zaman.

Nogomet je bil važnejši ko poslanske dolžnosti.

NEMŠKO OBOROŽEVANJE

Zapadna Nemčija bo v letu 1955 potrošila v vojaške namene 9 milijard mark, to je približno 1300 milijard lir. Vsota je ogromna.

Od tega bodo uporabili eno tretjino za vzdrževanje v Nemčiji nastanjenih zavezniških čet, vse ostalo pa za organizacijo nove nemške vojske. Nemčija bo postala v kratkem tudi vojaško važna.

POPLAVE NA ANGLEŠKEM

Hude poplave so povzročile v Angliji in na Irskem ogromno škodo in zahtevale tudi človeške žrtve. V nekaterih mestih je po ulicah voda dosegla 60 cm. Če se vreme ne izboljša, se bo moralo prebivalstvo iz nekaterih mest izseliti.

KITAJSKA GOBA

Tisoči in tisoči namakajo »kitajsko gobco« v čaju, ki ga pijejo proti najrazličnejšim boleznim.

Zdravilna rastlina je gliva sive barve. Ba je bolj učinkovita, če jo dobiš v dar, kot če jo kupiš. Njena cena niha med 2 in 20 tisoč lir. V Italiji je najbolj razširjena v Milanu. Trgovine s steklom so na njen račun zelo zaslužile, ker jo je treba hraniti v stekleni posodi.

Odkar so za gobo izvedele žene, moške nimajo več miru. Ne preostane jim drugo, kot da jo kupijo, saj pijača veča lepoto, zdravje in mladost.

ZAMERIJO MU

Predsednika Eisenhowerja napadajo, češ da zapravi preveč časa za igranjem golfa. Neki časopis je celo ugotovil, da je preživel lansko leto le 215 dni v vladni palači v Washingtonu, 114 pa na igriščih.

Biti predsednik Združenih držav ni torej vedno prijetna reč: milijon oči te opazujejo in gledajo na vsak tvoj korak.

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

šteje 60 držav-članice s 645 milijoni prebivalcev. K tem pride kmalu še 93 milijonov. To so dežele, za katere računajo, da bodo v kratkem sprejete.

Večina človeštva kljub temu še ni pristopila k Združenim narodom. Izven njih stoje ne le Kitajci, temveč tudi Nemci, Avstrijci, Italijani, Bolgari, Romuni, Ogri, Poljaki in Čehoslovaki.

SILNEGA DENARJA

potrošijo ameriški turisti v inozemstvu. V lanskem letu so znosili iz Amerike nič manj kot 1 milijardo dolarjev, to se pravi nad 650 milijard lir.

Nič čudnega, če se natakariji v raznih letovišjih globoko klanjajo Amerikancem.

KAKO SE POČUTI

Ko je Churchill obhajal 80-letnico rojstva, ga je znanec vprašal, ali se dobro počuti. »Dobro,« je odgovoril. »V moji starosti se človek ali dobro počuti ali je mrtev.«

Stari Churchill še vedno kadi mnogo cigar in ga preudarno srka.

Glas krščanske matere

Mati petih otrok je poslala na neka mesta pismo, ki smo ga slučajno dobili pred oči. »Ob zaključku Marijanskega leta,« pravi žena, »sem pričakovala, da bo moj mož šel k sv. maši, enako trije sinovi. Iz moje lepe besede je pa nastal velik prepir v hiši.«

»Ali tudi ti držiš s škofom Santinom?« je razsajal mož. »Naše velike noči, našega vstajenja nimamo več. Italijanski župniki so zavrgli najlepše navade naših očetov. Ko so odpravili v Trstu vstajenje, je moja mati ves dan jokala. Škof nas popolnoma prezira, kakor da nas sploh ni več v Trstu. Dokler se razmere ne spremenijo,« je rohnel mož, »jaz ne prestopim več cerkvenega praga in tudi moji otroci ne. Če se naše duše pogubijo, bo odgovarjal škof pred Bogom. Ali si razumela?«

Uboga žena je padla na kolena ter jokala na ves glas. Pri maši ni mogla moliti. Nekaj

tolažbe je našla na grobu svojih staršev pri Sv. Ani.

Sestra ji je povedala, da tudi njen mož noče več v cerkev. »Tudi jaz sem nekaj daroval za Marijin kip na trgu Garibaldi,« se jezi, »a namesto da bi slišali slovensko besedo, je tisti kardinal govoril o nekih barbarih.«

»Žalostno je,« zaključuje pismo, »da je že veliko vernikov praktično odstopilo od Katoliške cerkve. Napela bom vse moči, da pride vsa zadeva do najvišjega mesta. Naj sv. oče ve, kaj počenjajo poganski demokrščanski mogotci v škodo Slovencev. Sedaj smo v letu 1954 po Kristuscu, zato rečem: Dovolj je tlačanstva in brezvestnosti! Dajte, da se vrne sveti mir in božji blagoslov v naše družine in župnije!«

Pismo dokazuje, kakšne so praktične posledice zgrešene cerkvene politike v Trstu.

Pozivamo naročnike Novega Lista, ki niso še poravnali naročnine, naj to čimprej store, sicer bomo prisiljeni jim list ustaviti.

Sovjetska zveza in rdeča Kitajska

(nadaljevanje s 1. str.)

bi ju povezala s Sibirijo, si je izgovorila pravico, zgraditi do njiju železnice skozi Mandžurijo in druge pokrajine, ki so bile last Kitajske. Železniške proge je Rusija zasedla s svojim vojaštvom in postala tako dejanska gospodarica teh dežel.

V nesrečni rusko-japonski vojni je Rusija l. 1905 zgubila Port Artur, l. 1933 je pa morala prodati mandžursko železnico od Japoncev ustanovljeni »samostojni« mandžurski državi, to se pravi Japoncem.

Toda Stalin v drugi svetovni vojni ni spal. V pogajanjih z zapadnimi zavezniki na Jalti si je dal potrditi ne le pravico do Port Arturja in mandžurske ter vzhodnokitajske železnice, temveč je rusko oblast na Daljnem vzhodu še znatno povečal. Nikdar ni bila Rusija na Tihem oceanu tako močna kakor po drugi svetovni vojni.

Po zmagi komunistične revolucije na Kitajskem se je pa položaj bistveno spremenil. Mao Tse Tung se ni mogel odpovedati Mandžuriji, saj ima dežela 40 milijonov prebivalcev in razpolaga s silnim rudnim bogastvom. Za vsakogar je bilo jasno, da bo spor med Mao Tse Tungom in Stalinom sčasoma neizbežen, če se Rusi ne umaknejo iz Mandžurije.

ZUNANJA MONGOLIJA IN SINKIANG

Pri tem ni Mandžurija edina dežela, kjer so si v navzkrižju ruski in kitajski interesi. Tako imenovana Mongolska ljudska republika, ki teži zemljepisno in prometno k Sovjetski zvezi in je od nje popolnoma odvisna, je bila skozi več ko 300 let sestavni del Kitajske. Dežela ima sicer le 2 milijona prebivalcev, a je štirikrat večja od Italije in gospodarsko še neizkoriščena.

Ko so Japonci l. 1941 priznali Rusiji pravico do Mongolije, je Kitajska ostro protestirala, vendar je Čang Kaj Šek bil prisiljen priznati nekaj let kasneje njeno »neodvisnost«. Isto je moral storiti tudi Mao Tse Tung in dobil zato razne pravice v mnogo važnejši Mandžuriji, toda težko si je misliti, da bi se rdeča Kitajska mogla za vse večne čase sprijazniti z odcepitvijo Mongolije.

Neprimerno važnejša in tudi obsežnejša od Mongolije je nekdanja kitajska pokrajina Sinkiang. Ljudi šteje samo 4 milijone, velika pa je za tri in pol Francije in hrani v svoji zemlji silne množine rud, med njimi tudi uran, ki je neobhodno potreben za proizvodnjo atomske energije. V deželi so odkrili doslej 10 ležišč petroleja.

Septembra 1949 je izbruhnila v Sinkiangu komunistična revolucija ter pognala čez mejo dotedanje mohamedanske oblasti. Rusija je prišla v Sinkiang do tolikega vpliva, da je dežela postala dejansko sovjetska provinca.

Rdeča Kitajska obrača poželjivo svoje poglede v Sinkiang. Tu bi rada razvila svojo industrijo ter naselila družine iz pregosto obljudenih južnih in vzhodnih kitajskih pokrajin. V teh svojih težnjah je trčila ob gospodarske in politične interese Rusije.

Stalin je skušal Mao Tse Tungu potolažiti s tem, da je odobril, naj mešana kitajsko-ruska podjetja skupno organizirajo gospodarstvo v Sinkiangu. Vendar Mao niti zdalec

ne misli na to, da bi prepustil za vselej deželo Moskvi.

ZAVEZNIKI IN TEKMECI

S komunistično Kitajsko je Sovjetska zveza prisiljena ravnati previdno in obzirno, ker zavzemajo Kitajci vodilno mesto med azijskimi narodi. Moskva mora paziti, da se ji z Mao Tse Tungom ne zgodi nekaj podobnega kakor s Titom.

To velja zlasti danes, ko ni več Stalina, ki je užival tolik ugled v svetovnem komunističnem taboru, da si je lahko privoščil tudi težke in usodne politične napake, medtem ko si njegovi nasledniki tega ne morejo in ne smejo dovoliti.

Malenkov in njegovi sodelavci si sedaj na vse moč prizadevajo, da bi popravili Stalinove pogoške in trme. To delajo ravno tako v Evropi kakor v Aziji. Tu se približujejo Titu, tam upoštevajo čedalje bolj Maove zahteve in potrebe.

Sklenili so izprazniti Port Artur in izročiti mandžursko železnico v popolno last Kitajcem. Ravno tako mislijo razpustiti na ki-

tajskih tleh tako zvane mešane gospodarske družbe, v katerih so imeli premoč Rusi, ter predati podjetja v last kitajski državi.

Po Stalinovi smrti je Mao Tse Tungov vpliv v komunističnem svetu mogočno zrasel. Mož stoji na čelu orjaške dežele in ima še to prednost, da je Azijec, kar mu daje posebno prikupnost v očeh tamošnjih narodov. Za rumeno in temnopolte Azijce je Rusija Evropa, je daljna dežela osvojenega belega plemena.

V vsej Aziji smatrajo danes Peking za središče in sedež svetovnega komunizma, ki postaja polagoma enakovreden Moskvi.

Rdeča Kitajska in Sovjetska Rusija sta danes zaveznici in obenem tekmovalki. Interesna nasprotja izvirajo iz zgodovine in iz nespremenljivih zemljepisnih in gospodarskih vzrokov. Zavezništvo med obema deželama je kljub temu danes še zelo čvrsto, ker je grajeno na skupnih interesih in na skupni obrambi pred nekomunističnim svetom.

Usoda Azije in morda vsega človeštva je odvisna od tega, ali bo to zavezništvo zmaga-lo in v bodočnosti ostalo ali pa splahnelo ter dalo mesta sovražni tekmi med obema orjaškima deželama.

NOVICE

NESREČA FRANCIJE

Mendès-France je začel odločen boj proti alkoholizmu. Močno je povišal davke na vino in likerje, izdal zakone, s katerimi je zaprl številne pivnice in tovarne žganja. Dobro je vedel, da bo s tem izzval v deželi silen odpor. Saj je v Franciji okoli 8 milijonov ljudi, ki žive od vinogradništva in trgovine z alkoholnimi pijačami. To pomeni milijonske množice volivcev. Zakaj je kljub temu začel z borbo?

Ker sta pijančevanje in alkoholizem postala prava poguba Francije. Nikjer na svetu ljudje ne pijejo toliko kolikor na Francoskem. En Francoz popije letno desetkrat več kot Amerikanec. Vino delijo vojakom in ga dajejo otrokom. Piti vodo se zdi skoro sramota.

Posledice so strašne: od 25 prebivalcev je eden zastrupljen od alkohola. V umobolnicah je 60 od sto bolnikov pijancev. Davki na alkoholne pijače vržejo državi letno 53 milijard, zato mora pa potrošiti na leto 152 milijard za podpore od alkohola obolelim.

Pijančevanje uničuje zdravje in bodočnost francoskega naroda. To je vzrok, da je Mendès-France šel v boj, čeprav bi njegova vlada morala zaradi tega pasti. Prepričan je, da bo zmagal.

Junaško obletnica

V nedeljo smo obhajali na Opčinah spomin na ono žalostno zimsko jutro, ko so pred trinajstimi leti fašisti peljali na tovornih avtomobilih skozi mesto Tomažiča, Kosa, Ivančiča, Vadnjala in Bobka na opensko kraško planoto, jih zvezali na stolice in ustrelili.

Stotisočera srca so se grudila od bolečine.

In vendar je bil to slaven dan. Mladi fantje so padli za svobodo in pravico in njihovo ime je šlo v zgodovino.

VELIKANSKI NAPREDEK

Atomska sila je eno največjih odkritij našega časa. Z njo je mogoče uničiti cele dele sveta, služi pa lahko tudi blaginji in napredku človeštva. Atomska sila bo sčasoma izrinila premog in elektriko, gnala poceni stroje, preobrazila kmetijstvo in celo zdravstvo.

Njena proizvodnja pa je na žalost silno draga. Le največje in najbogatejše dežele, kakor Amerika, Sovjetska zveza in Velika Britanija, jo lahko pridobivajo. Srednji, mali in zaostali narodi je ne morejo izkoristiti.

Pred enim letom je Eisenhower predlagal, naj bi bila atomska sila dostopna vsemu človeštvu, torej tudi revnim deželam. Združeni narodi so sedaj njegov predlog sprejeli in zanj so glasovali vsi, tudi Sovjetska Rusija in njeni zavezniki. Rudi uran in plutonij, brez katerih ni mogoče pridobivati atomske sile in ju imajo le nekatere dežele, naj se razdelita tudi med revne države, da bi bile tudi one deležne splošnega napredka.

Sklicali bodo mednarodno zborovanje, ki naj idejo izvede ter ustanovi »mednarodni zavod za uporabo atomske sile v miroljubne namene«.

Enoglasni sklep Združenih narodov je dogodek svetovnozgodovinske važnosti.

LIBIJA HOČE BITI PROSTA

Ob koncu vojne so Francozi zasedli del italijanske Libije. V puščavskem kraju Fezzan so držali posadko 400 mož. Libijska vlada je zasedbo odobrila s pogodbo, ki izteče 31. decembra tega leta.

Sedaj je libijski ministrski predsednik izjavil, da Libija ne bo obnovila pogodbe, Francozi morajo Fezzan izprazniti.

MINISTER — MATI 9 OTROK

V danski vladi je minister za trgovino gospa Lis Groes. Da je ženska, ni za Dansko nič izrednega. Posebnost je pa v tem, da ima gospa minister kar 9 otrok in da se kljub politiki posveča njihovi vzgoji.

Njen soprog je z ženo-ministrom zelo zadovoljen.

Dopisi v Tržaškemga

DOLINA

Predzadnja nedelja je Dolinčane in mnoge goste iz Boljunca ter Mačkovelj zabaval hipnotizer prof. Schaffer. Njegova igra, če sploh smemo tako imenovati, je nekaj izrednega in za navadnega človeka nerazumljivega. Sicer pa niti umetnik-hipnotizer sam ne zna razložiti teh čudnih pojavov.

V prvem delu predstave so bile razne igre, ki jih je mogoče izvesti z vajo v izredni naglici in tako prevarati navadno oko.

V drugem je hipnotizer pokazal, kako more vplivati na ljudi in živali. Njemirni zajček in petelin popolnoma zaspita in petelin si v spanju privoščil cigareto. Kaj vse počenja jo ljudje, ki stojijo pred hipnotizerjem na odru! Dogodijo se stvari, ki spravijo v smeh še tako čemerne človeka. Pred umetnika pride na primer neki Peter, ki po njegovem vplivu začne na ves glas kričati v dvorano, da ni Peter, ampak Pavel.

Drugi primer: na oder pride skupina fantov in začne nenadoma izvajati Toscaninijev koncert. Eden izmed njih se muči z namišljeno vijolino, drugi s trobento, ki je nima, tretji z bobnom, četrti pa, ki nima prav nič posluha, brezhibno dirigira koračnico iz Aide, katere dejansko sploh ne pozna. Višek pa je zadnja točka. Vsi na odru vlečejo vrvi in zvonijo, da je veselje! Občinstvo poka od smeha.

Kdor take predstave ni še videl, naj si jo ogleda in mu ne bo žal. Prof. Schaffer pozna nekoliko tudi naš jezik in je zato predstava čisto po memorandumu — dvojezična!

BOLJUNEC

Z 8. decembrom je boljunška dosedanja kaplanija postala samostojna župnija. Vanjo spadajo Boljunec, Gornji konec (del vasi proti Glinščici) in Kremenka, ki je nova vas, nastala okoli bivše opekarne. Vsa fara bo štela nekaj nad 1000 duš. Na dan sv. Stefana bo cerkvena slovesnost, da se ustanovitve nove župnije primerno spomnimo. C. g. dekan z Opčin bo opravil dopoldansko sv. opravilo, popoldne pa bo spregovoril nekaj besed sosedni župnik iz Boršta. Po končani cerkveni slovesnosti bo po stari navadi na trgu »lučanje sv. Stefana«.

BARKOVLJE

V soboto je nenadoma umrla ga. Malka Pertot, žena znanega prosvetnega delavca in uglednega domačina g. Rika Pertota. Pogreb je bil v ponedeljek in so se ga udeležili številni domačini, znanci in prijatelji. Cerkevni obred je opravil č. g. Skabar. Moški pevski zbor je pod vodstvom Milana Pertota ubrano zapel žalostinko.

Pokojna ga. Malka je bila vzorna žena in mati ter je mnogo potrpežljiva za časa fašističnega režima, ko so ji moža nešteto krat preganjali. Tedaj si je sama z delom morala pomagati, da je lahko preživela družino. G. Riku in njegovima hčerkama izrekamo iskreno sožalje! Blaga pokojnica pa naj počiva v miru!

ŠEMPOLAJ

Pred kratkim so v naši vasi govorili o napeljavi telefona s posebno telefonsko kabinom. Kakor smo izvedeli, je bila takrat določena tudi že vsota za izvedbo tega dela. Po-

znej pa je vse nekam zaspalo. Želimo, da bi bil prepotrebni telefon končno tudi pri nas vpeljan.

Preteklo nedeljo so na domačem pokopališču pokopali posmrtno ostanke dveh v vojni padlih domačih fantov. Padla sta na bojišču v Grčiji. Naj jim bo lahka domača zemlja!

VELIKI REPEN

Ko smo v nedeljo zjutraj vstajali, smo mislili, da smo se vrnili za 10 let nazaj. Policisti so obkolili vas, manjša skupina pa se je napotila k hiši št. 35, kjer stanuje družina Purič. Začela se je hišna preiskava. Pregledali so vse sobe, svinjak, klet in celo vodnjak.

Preiskava je trajala 4 ure. Policisti so dejali, da iščejo orožje, a niso našli ničesar.

Zvedeli smo, da je gospodinja po preiskavi zahtevala, naj ji poravnajo škodo, ki jo je utrpela. Oblastvom svetujemo, naj ne prihajajo v naše vasi v tako velikem številu, ker nas tako ravnanje spominja na žalostne čase. Orožje pa naj iščejo tam, kjer resnično leži!

NABREŽINA

Zadnji seji občinskega sveta, dne 14. t. m., je v odsotnosti župana Terčona predsedoval podžupan g. Floridan. Najprej so svetovalci izvolili računske preglednike, nato je g. Floridan sporočil, da je pokrajinski upravni od-

bor vnesel nekatere nebitvene spremembe v pravilnik za občinske seje, katerega je bila sestavila posebna komisija že pred dvema letoma. Obč. svet je popravke odobril. Daljša razprava je nastala, ko je odbornik Floridan predlagal v imenu upravnega odbora pravilnik, po katerem bi se sestavil seznam posestnikov, ki bi bili deležni brezplačne živinozdravniške oskrbe. Po mnenju odbora je treba imeti za revne one posestnike, ki imajo le določeno število ovac ali enega prašiča za domačo rabo ali eno govedo. Ti bi morali vložiti prošnje, o katerih bi odločali upravni odbor, občinski zdravnik, živinozdravnik in predstavnik podporne ustanove. Predlog upravnega odbora je naletel na odpor. Svetovalec Drago Legiša je dejal, da bi predlagani pravilnik ne bil pravičen, ker bi prišli v seznam tudi ljudje, ki niso reveži. Utegnilo bi se zgoditi, da pride v seznam, kdor ima eno kravo ali enega prašiča, a je poleg tega stalno zaposlen. Iz njega bi pa izpadla družina, ki ima n. pr. dve kravi in se bavi samo s kmetijstvom. Zato je predlagal, naj seznam sestavi upravni odbor s pomočjo svetovalcev kmetov, občinskega zdravnika ter živinozdravnika. Ti naj ravnajo po lastni uvidevnosti. Svetovalec Milič ter Leopold Legiša sta izjavila, da bi moral živinozdravnik zdraviti živino zastoj, kadar v občini izbruhne parkljevka ali slinavka. Tudi svetovalec Škrk Albin je izjavil, da je predlog odbora površen, priporočal pa je, naj bi bil seznam revnih precej obširen. Po daljši (Nadaljevanje na 5. strani)

Nekaj misli proti gradnji igralnice v Sesljanu

Tržaški dnevnik Il Corriere di Trieste je v nedeljo objavil članek o igralnici v Sesljanu. Načrt je znan, saj so o njem časopisi že večkrat pisali in o načrtu je razpravljali tudi nabrežinski občinski svet leta 1951. Takratni svetovalci so gradnjo igralnice odobrili, a je ostalo le pri sklepu, ker je ZVU bila v tej zadevi neodločena. Corriere trdi, da imajo današnja oblastva priliko in možnost vprašanje igralnice povoljno rešiti.

Ker je omenjeni dnevnik osvetlil zadevo samo z materialne plati in trdil, da bo igralnica močno koristila ne samo nabrežinski občini, marveč vsemu ozemlju, se nam zdi potrebno pogledati tudi drugo plat zadeve. Pomisliti moramo prvič na moralne posledice, ki bi jih igralnica povzročila, drugič, kaj bi naši ljudje dejansko od tega imeli, ter tretjič, kako bi to odjeknilo v narodnem pogledu.

Naj že takoj izrazimo dvom, da bi igralnica znala znatno prispevati k rešitvi gospodarskega vprašanja tržaškega ozemlja, kvečjemu bi se z njo okoristili določeni krogi ljudi, ki se v primeri z drugimi že danes dobro imajo.

Prepričani pa smo, da bi gospodarska korist občine še zdaleč ne odtehtala moralne škode, ki bi jo utrpelo domače ljudstvo. Igralnica bi domačine silila k lahkomišelnemu življenju, podžigala strasti, rušila družine. Znano je, da se v neposredni bližini igralnic razvija vlačugarstvo, dogajajo se samomori, posamezniki pridejo čez noč ob velika premoženja. Vse to so činitelji, ki zastrupljajo človeško družbo, da ne omenimo hudih posledic za versko življenje.

Prepričani smo tudi, da bi igralnica zelo malo koristila domačim trgovcem in gostilničarjem. Kakor nam je znano, bi skupno z igralnico zgradili tudi velik hotel. Slednji bi torej odvezel mnogo dela današnjim, poleg tega so obiskovalci igralnic taki gospodje, ki se ne zadovoljijo z navadnimi hoteli, ampak zahajajo v take, kjer imajo najmodernejše udobnosti.

Kar se tiče osebja, vemo iz dosedanjega izkustva, da se gospodarji poživžgajo na dane besede in obljube. Zgodilo bi se, da bi lastniki pripeljali svoje natakarje, svoje kuharje, svoje šefe, domačini bi lahko bili kvečjemu pometači in snažilci.

Tudi trgovci iz Sesljana si ne morejo od igralnice mnogo obetati. Veliki hoteli si nabavljajo blago v Trstu, ker je cenejše.

V narodnem pogledu bi pa imeli neprecenljivo škodo. Sesljan bi prav gotovo ne privabljal naših Kraševcev, temveč ljudi vseh mogočih narodnosti. V igralnici bi uradovanje prav gotovo ne šlo po memorandumu.

Priznavamo, da bi se z igralnico naša občina gmotno okoristila. Pred očmi imamo tudi izjave dr. Palamare, ki jih je dal našemu županu, da naj ne pričakujemo vladnih denarnih podpor. To se pravi, da bo morala občinska uprava sama skrbeti, da krije stroške z lastnimi dohodki. Menimo pa, da ni igralnica edino in izključno izhodišče iz današnje krize. Treba bo poiskati druga pota, ki naj rešijo obenem z vprašanjem kruha tudi vprašanje morale in našega narodnega obstanka.

Z združenimi močmi in z dobro voljo bomo prav gotovo nekaj pametnega ukrenili.

Dopisi s Tržaškega

razpravi je bil sprejet predlog svetovalca Draga Legišca. V nadaljnji razpravi so sprejeli predlog, da 4 občinski uslužbenci napredujejo. Sklenjeno je bilo tudi, da občina razpiše notranji natečaj za dve mesti otroških vrtnaric.

Odbornik Floridan je poročal, da bo za božič v naši občini razdeljenih 1000 zavojev CARE, 100 zavojev občinske podporne ustanove, 600 zavojev za otroke iz vrtec in osnovnih šol, 100 zavojev pa je podaril pred-

sednik ital. republike Einaudi.

Na seji so razpravljali tudi o načrtu za igralnico v Sesljanu. Odbornik Visintin je dejal, da bi občina imela od igralnice letno od 30 do 40 milijonov lir dobička. Po njegovem bi s tem občina postala samostojna. Predlagal je, naj upravni odbor spomni generalnega komisarja na sklep občinskega sveta iz leta 1951 s prošnjo, naj vprašanje zadovoljivo reši. G. Drago Legišca je izjavil, da je vprašanje igralnice kočljivo in je zato predlagal, naj se na cni izmed prihodnjih sej ta zadeva ponovno izčrpno pretrese. Predlog je bil sprejet.

Dopisi iz Goriške

DOBERDOB

Blagoslovitev nove orožniške postaje, ki bi se morala izvršiti predpreteklo nedeljo, se je zakasnila, ker gradbena tvrdka gradnje ni dovršila. Skoda, saj se je s tem zavlekla tudi otvoritev našega otroškega vrta, ki ga starši in zlasti naši malčki nestrpnost pričakujejo. Ob tej priliki svetujemo županstvu, naj se že prej dogovori z ONAIR-om, da ostane dvorana tudi v bodoče na razpolago prosvetnim društvom. Kulturno delo naše kraške prestolnice ne sme trpeti!

Vsi občinarji se veselimo, da bodo v kratkem pričeli, tako vsaj pravijo, z gradnjo novega poslopja za poštno upravo. Tako se bo, kakor upamo, izpolnila v kratkem naša dolgoletna želja.

Čudimo se, zakaj se tako dolgo odlašajo z otvoritvijo delovišča, ki naj popravi spodnjo cesto ob jezeru. Po časopisih čitamo, da rasejo delovišča po Furlaniji kot gobe po dežju, saj se tam popravljajo ceste, čistijo jarke, gradijo vodovodi in vrše druga izboljševalna dela. V slovenskih občinah pa je vse mrtvo in brezposelnost se širi, namesto da bi pojemala. Zaradi zanemarjanja potreb slovenskega ljudstva ne moremo kriviti rimske vlade, pač pa leži precej krivde na krajevnih oblastvih, zlasti na prefekturi, ki ne posveča dovolj pozornosti gospodarskim potrebam slovenskih krajev.

Trdno pa smo prepričani, da se bo tudi to spremenilo na bolje.

JAMLJE

Že večkrat je Novi list opozarjal naše ljudi, naj čuvajo otroke pred nesrečami, ki jih že več desetletij povzročajo staro strelivo, raztreseno po naši deželi. Pred nekaj dnevi sta našla na polju v bližini cerkve staro granato devetletni Soban Vladimir in sedemletni Brumat Silvij. Začela sta tolči po njej s kamnom. Granata se je razletela in je zlasti Sobana hudo ranila.

Domači župnik je oba fantka takoj odpeljal v tržiško bolnico. Soban Vladimir bo ozdravel v 40, Brumat Silvij pa v 10 dneh. Hvala Bogu, da sta jo dečka tako srečno odnesla.

V zimskem času smo. Zato imamo nekaj časa, da premišljujemo o naših gospodarskih potrebah. Na srcu nam leži zlasti vprašanje vodovoda in bojimo se, da ga nikdar ne bomo imeli, če ostanemo v sklopu današnje občine. Svoj čas smo spadali pod nabrežinsko občino; če bi bili v njej ostali, bi tudi mi že imeli vodo po hišah. Napeljava vodovoda iz

Doberdoba pa je združena skoro z nepremagljivimi stroški, medtem ko bi iz nabrežinske občine le malo stala. To vprašanje je za naše gospodarstvo tako važno, da bi morala oblastva upoštevati naše želje in potrebe. Upamo, da naš glas ne ostane glas vpiljočega v puščavi.

IZ DOLA

Pri nas se je Novi list kar dobro razširil. Zelo radi ga čitamo posebno zaradi tega, ker se tako živo zanima za ljudske potrebe naših vasi, kjer ljudje niso zadovoljni z zaostalimi razmerami. V zadnjem času so nam posebno ugajali dopisi z našega sosednega Vrha. Prav radi verjamemo, da bi nam Vrhovci iz srea radi posodili elektriko, če bi je dobili preveč. Upamo pa, da bo tudi pri nas kmalu zasvetila in da nam ne bo treba več dolgo kvartiti zdravja in zlasti oči ob petrolejki. Danes imajo elektriko že povsod na prometni

cesti iz Trsta v Gorico. Izpeljana je tik pred našim nosom: v Rupi in Gabrijah ter v Jamljah, le v naših osmero vasicah je še ni.

Veselimo se pa, da se morda res kmalu poslovimo od poštne uprave v oddaljenih Ronkah ter da bomo v bližnji bodočnosti prejeli pošto iz Doberdoba. Električna in urejena poštna uprava sta prvi pogoj zdravega gospodarstva.

Naj bo zaenkrat dovolj, prihodnjič bomo povedali, kje nas še čevlji tišči. Poskrbeti hočemo, da se Novi list še močneje razširi, saj res zasluži, da se nanj naroči vsaka hiša. List ne pozna in noče poznati prepira med brati, marveč vneto gojiti duhovne temelje vsakega zdravega naroda, ki so zvestoba do naroda, ljubezen do domačega krova, socialna pravičnost in živa vera, ki so ji bili vdani naši slovenski pradedje.

ŠTANDREŽ

Slišimo, da se bodo goriški mestni očetje zopet spomnili nas Štandrežcev. Razume se, da bodo ponovno razpravljali o našem vodovodu in o napeljavi vode po stranskih ulicah. Bajе mislijo najeti v ta namen nekaj nad 11 milijonov posojila.

Če bi bila na svetu red in poštenje, bi vsi Štandrežci že pred več ko 20 leti imeli vodo v hiši. Toda na žalost so tedaj uporabili naših 300.000 lir za potrebe goriškega mesta in ne za naše.

Zadeva vodovoda postaja naravnost smešna, čeprav je v resnici žalostna. Sedaj pa bo morda vendar konec te dolgotrajne komedije.

S 1. decembrom je bilo pri nas razglašeno, da se do 12. januarja lahko vlagajo prošnje za novo tobakarno, ki bo v ulici Capodistria.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Še o žaloigri slovenskih optantov

Naša deželna poslanca gg. Bratuž in Nanut odločno nadaljujeta borbo proti sramotnemu odloku, ki zabranjuje obiskovanje slovenske šole otrokom slovenskih optantov. Že pred tedni sta naslovlila obširno spomenico na prefekta De Zerbja in mu z neizpodbitnimi pravnimi razlogi dokazala, da je odlok protizakonit in protustaven. Zahtevala sta, da jima politični oblastnik izda pismeni odgovor. G. prefekt pa trmasto molči.

Cujemo, da se je pri njem pritožila tudi ga. Jolanda Bizaj. Tej je namreč šolsko skrbništvo poslalo nezaslišano pismo z zahtevo, naj prepíše svoja otroka s slovenske na italijansko šolo, češ da je njen mož medtem postal kanadski državljani. Pravijo, da je tudi ona zaman zahtevala od prefekta pismeno izjavo.

Zakaj se g. prefekt toliko izogiba pismenemu odgovoru?

To zadržanje se nam zdi zagonetno in morda se ne motimo, če trdimo, da se mož ne strinja s krivičnim ukrepom, ki ga je zakrivil njegov predhodnik g. Palamara. Kako naj pameten človek soglašajo z ukrepi, ki so nasprotni demokratični ustavi italijanske republike ter tako rušijo njen ugled pri nas in v inozemstvu!

Ta molk je nam Slovincem dokaz, da je naša zahteva po ukinitvi današnjih šolskih ukrepov zares upravičena.

Ko je pred dnevi g. Bratuž posredoval pri šolskem skrbniku De Vetti, mu je ta na vse

proteste odgovoril, da je on le izvršni organ; s tem je hotel vreči odgovornost s svojih ramen. Danes pa imamo v rokah dokaz, da ti »izvršni organi« niso tako nedolžna jagnjeta, kakor se delajo. Šolski nadzornik g. Spazzapan je namreč pisal gospe Jolandi Bizaj pismo, v katerem ji učeno razlaga tole: uredba z dne 6. novembra 1954 predpisuje, da so šole s slovenskim učnim jezikom na razpolago le italijanskim državljanom slovenskega jezika; njen mož pa je postal medtem tuj državljani. Ker je pa sin Boris obiskoval slovensko šolo, že preden je izšel odlok, lahko v njej ostane, sina Josipa pa je treba prepisati.

»Izvršitelj« šolskih predpisov tolmačijo torej odlok enkrat teko, drugič drugače. So že prej vedeli, da ima Boris pravičo, dokončati slovensko šolo, ker je bil na njej vpisan že pred Palamarovim odlokom. Zakaj so torej od nesrečne matere zahtevali, naj prepíše oba otroka?

Vodilni krogi so pač navdahnjeni s sovraštvom do slovenske šole in jo hočejo, če le gre, oškodovati. Odloki so nekulturni, pa naj bodo ministrski ali prefektovi.

Tako upravljanje ljudskih interesov ni več politika, marveč mučenje narodne manjšine, slovenskih staršev in njihovih otrok. Tako ravnanje je globoko nekrščansko!

Ker je naša stvar pravična, bomo Slovenci v tej zadevi prej ali slej zmagali!

Dopisi iz Goriške

Pravico do trafike pa imajo le vojni invalidi. Pravičnost zahteva, da jo dobi slovenski vojni invalid-domačin. Bomo videli, če se to zgodi.

SOLKANSKO POLJE

V ponedeljek, 30. novembra, smo spremili na pokopališče 40-letno Mišigoj Karolino. Bolehala je že dalj časa. Pogreba so se udeležili stari in mladi. Pokojni večni mir, bratom izrekamo sožalje!

Pri nas smo tudi pozabili na petje. Že pred dvema letoma je zbor bil ustanovljen. Trajal pa je le dva meseca, ker nismo imeli pripravnega prostora in harmonija. Zdaj bi pa bilo treba kljub temu pričeti, posebno ker imamo pevovodjo doma.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ČEDAD

V naši baziliki so bile ob koncu meseca novembra zaključne slovesnosti Marijinega leta; 21. novembra so prinesli iz Vidma čudodelno podobo Marije pomočnice v dolgi procesiji 70 avtomobilov, ki so se je udeležili pomožni škof msgr. Civuttini, čedadski kapitelj ter vse mestne politične in vojaške oblasti s senatorjem Pelizzom na čelu. V mestu je sveto podobo sprejela velika množica vernikov, ki so se zbrali tudi iz nadiških slovenskih dolin. Mater božjo so v veličastnem sprevodu prepeljali v baziliko in postavili na lep oltarček.

Ves teden je naša cerkev bila polna verni-

Se nekaj se nam zdi čudno, namreč da po cesti »Degli scogli«, ki spada pod mesto, pelje k bloku, a je povrhu dolga in vijugasta, ni ne luči ne vode. Ali župan in naši zastopniki spijo?

IZ ŠTEVERJANA

V zadnji številki Novega lista smo poročali, da so vinogradniki in sadjarji iz Jazbin in Valerišča dobili državno podporo za obnovo svojih nasadov. Pomoč je prosilo 50, dobilo pa jo je le 20 posestnikov. Celotna podpora znaša 2.400.000 lir.

Druge po toč prizadete občine so dobile 3.600.000 lir. Za Slovence goriške občine pridejo v poštev Oslavje, Stmaver in Solkansko polje. Razume se, da je ta podpora prepičla in če ne podpre država še ostalih posestnikov, ki jih je toča prizadela, bo tudi sebi hudo škodovala.

kov od zgodnjih do poznih večernih ur; po vrsti so se darovale sv. maše za posamezne duhovnije okraja; spovednice so bile nepretrgoma oblegane vse dni. Ginjaivo je bilo videti, kako pobožno so ljudje molili pred Marijino podobo, ki je po stoletjih prvič zapustila svojo krasno vidensko baziliko in prišla med nas deliti milosti.

Sklepa Marijinega tedna se je udeležil tudi stari nadškof msgr. Nogara.

MAŽAROLE

Mažarole so slovele kot najrevnejša in najbolj zanemarjena vas Beneške Slovenije. Pred nekolikoma leti pa so tja poslali prizadevnega furlanskega vikarja z namenom, da bi

omikal zaostale Mažerce, ki so tako trmasti, da nočejo opustiti svojega barbarskega jezika. Gospod vikar je bil res delaven in je znal izpuliti vladi toliko milijončkov, da je mogel v kratkem času sezidati poslopja, ki jih lahko zavidajo večje vasi v spodaj ležečih dolinah: šolo, otroški vrtec, mlekarstvo, cerkev v Tamorah itd.

Pred nekaj tedni pa je slavni mož izginil neznano kam in navihani Mažerci žalujejo za podjetnim gospodom, ki jim je preskrbel tako važne pogoje za gospodarski in kulturni napredek.

»Barbarski jezik« je pač moral iz cerkve, iz sajastih mažerskih hiš pa ga tudi milijoni ne bodo izgnali.

OVČJA VES

Zelo potrjeni smo in zaskrbljeni za našo prihodnost. Vojaška oblastva nameravajo namestiti vojaško strelišče v znani Zajzeri. Za to bodo potrebovala nad 100 hektarov zemljišča, ki sicer ni privatna last, a imamo pravico na njem pasti živino ter sekati les za domače potrebe. Vse to na podlagi tako imenovanih služnostnih pravic ali servitutov. Vse naše gospodarstvo bo smrtno prizadeto. Prodati bomo morali polovico živine, ker ne bo več primernih pašnikov in tudi na tujski promet ne bomo mogli več računati, kajti v najlepšem času Zajzera ne bo več dostopna ali bo v njej zelo nevarno zaradi nerazpočenih izstrelkov. V najhujši položaj zabredejo seveda priseljenci, ki so kupili posestva od utanove Ente Tre Venezie. Saj bodo kljub temu morali naprej plačevati letni obrok nakupne cene. Slišati je, da se uglednejši vaščani zelo trudijo odvrniti oblastva od načrta. Upajmo, da to tudi dosežejo.

Spomini iz starega Trsta

Generale in čete v Trstu so vedno menjavali. Vsaka metla je znova pometala, posebno koder je bil raztresen denar. Zato so si Tržačani malo oddahnili, ko je vrhovni poveljnik primorskega vojnega zbora maršal Massena napovedal spremembe.

NAVIDEZNA SAMOSTOJNOST

Po njegovem ukazu so mestu odvzeli vojaško upravo in vpeljali civilno. Občinski predsednik je postal De Capuana. Seveda je moral v prvi vrsti poslušati vojaške ukaze. Poveljnik mesta je bil polkovnik Sibylle. Mož je po svoji vojaški pameti lepega dne ukazal zapечатiti vse trgovske hiše in skladišča. Trgovina je na mah zastala. Za vzrok je navedel, da iščejo oblastva skrito angleško blago. Takrat je namreč Napoleon že naredil načrt, kako bo Angleže spravil na kolena. Prepričan je bil, da bo uspel, če jih zgrabi pri denarju in kupčiji. Zato je prepovedal vsej podvrženi Evropi sleherno trgovino z Anglijo. Koder se najde angleško blago, se je glasil njegov ukaz, ga je treba uničiti. Tako se je torej zgodilo, da so za časa »celinske zapore« proti Angležem sežigali v Trstu na Velikem trgu — kavo. Oblast, ki so ji lačni malo mar, je kavo imela za angleško blago in — v ogenj z njo.

Pravil sem vam, da je tisti Sibylle vohal za takim blagom. A tržaški trgovec ni tako neumen, da bi ga vsakemu novemu generalu brž pokazal. Ker ni uspel, je višji general Serras postal pozoren na soline. Izdal je od-

lok, po katerem so bile soline zaplenjene. Tržačani so kar na lepem morali neslano jesti zaradi teh pohlepni generalov. Dva, tri dni je šlo, potem se je pa občina začela pogajati. Pobotali so se tako, da bo mesto za letno porabo soli plačalo 34.000 frankov. Tako je moral Trst pod tujo vlado drago plačevati lastno sol. Za prvi obrok francoski intendant še pobotnice ni hotel izdati in je bilo treba sol dvakrat plačati. V takih razmerah naj na magistratu gospodari ubogi Capuana! Mestna samostojnost pa taka!

Za prve dni decembra je bil napovedan prihod in obisk vrhovnega poveljnika maršala Massene. Vse je upalo, da se bo kaj izboljšalo. Res se je njegovo blagorodje 4. decembra proti večeru pripeljalo v Trst. Iz vseh kotov so odmevale topovske salve v pozdrav. General je ostal dva dni v Trstu in je res nekaj sklenil, da bi se kupčija dvignila in da bi se Tržačan in Francoz ne gledala kot pes in mačka. Za Miklavža l. 1805 je v bahavi obliki izšel proglas, da je tržaška luka prosta za vse ladje nevtralnih in Francozom prijaznih držav. Seveda to ni imelo tistega pomena kot proglasitev proste luke za časa Marije Terezije ali Leopolda. Takrat so ladje vseh zastav prosto razkladale in nakladale blago v Trstu, sedaj pa samo ladje nekaterih držav. Angleške fregate so te ladje lovile po morju, da so si le redki kapitani upali v Trst. Kakor vsaka tuja vlada je tudi francoska tržaški kupčiji le škodila.

SPET TEATER IN DENAR

Zdaj so francoski oblastniki spet začeli misliti, kako bi si ljudi pridobili. Oklicali so za Trst in okolico začasno civilno vlado pod vodstvom Angela Calafatija. Ker so se pa bali, da ne bi morda prebivalci preveč dvignili glave, so prej previdno pobrali ves smodnik po skladiščih in še topove z vseh ladij. Ko so se tako zavarovali, je Massena menil, da je dobro dati meščanom namesto kupčije in kruha spet malo teatra. Zato je 26. decembra pozval »tržaške dame«, naj bolj gojijo družabnost s francosko garnizijo in naj bolj pogosto hodijo v — gledališče. Kakor takrat torej, ko je bil »Furbo contra il furbo«. Uspeh pa je bil menda isti.

Tudi skrb za javni mir in red so poverili domačinom. Narodna garda je opravljala varnostno službo skupno s francoskimi vojniki. Za policijskega šefa so postavili nekega De Longa.

Tu naj smem nekaj pripomniti: tisti, ki radi berejo te »Spomine«, včasih rečejo, da se tu pa tam kaj ponavlja. I, kako naj bom jaz kriv, če se pa tudi v zgodovini isto dogaja in če so imeli takrat navado trte rezati, Francozi pa po blagajnah vohati, kje je — denar. No, in tako se je zgodilo, da je za božič dobil župan Capuana ukaz, naj gre trindvajset trgovcev v Ljubljano k Masseni, kjer da bodo nekaj zvedeli. Res se odpravijo, med njimi tudi trgovec Pilepič. V Ljubljani jim general pove, da je Napoleon ukazal, naj Trst takoj plača šest milijonov frankov vojnega prispevka, čeprav je bil že prej znižan na tri. (Nadaljevanje)

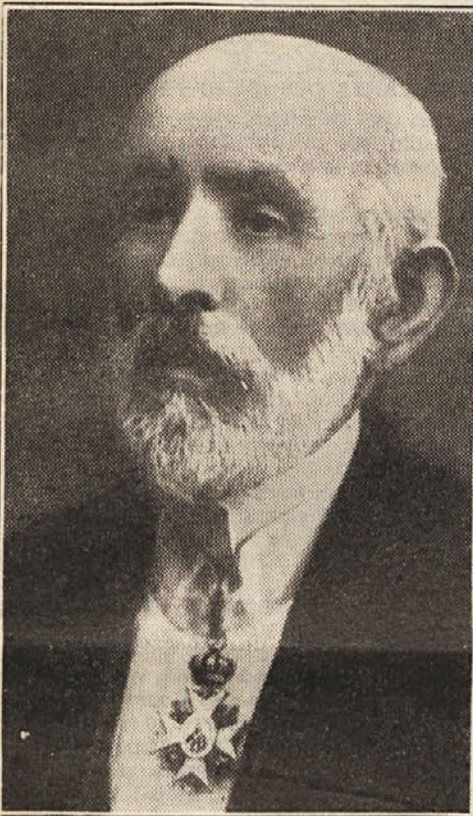
IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Naprej, zastava slave!“

Alojz Kumer:

(OB 40-LETNICI SMRTI DAVORINA JENKA)

25. novembra je poteklo štirideset let, odkar je umrl Davorin Jenko. Vsak Slovenec, ki je kdaj pel v zboru ali poslušal koncert zborovskih skladb, pozna zelo dobro njegovo ime. Pa tudi oni redki, ki jim ime ni znano, poznajo brez dvoma najpopularnejšo med njegovimi številnimi skladbami, namreč himno »Naprej, zastava slave«. Če še povemo, da je Jenko obiskoval višjo gimnazijo v Trstu, je to razlog več, da se tržaški Slovenci pozanimamo zanj in da se ga spomnimo ob tej obletnici.

ČITALNIŠKA DOBA

V času, ko imamo Slovenci sorazmerno veliko število poklicnih glasbenih ustanov, tako da odgovarja glasbena dejavnost najvišjim željam in največjim zahtevam naroda, radi podcenjujemo glasbene stvaritve tako imenovane čitalniške dobe. Res je sicer, da vprašanja takratne glasbene dejavnosti zanimajo predvsem in skoraj izključno zgodovinarja, toda prav ta dejavnost je bila za takratne razmere tako pomembna in za razvoj slovenske glasbe do današnje višine tako nujna, da jo velja poudariti tudi pred širšo javnostjo. Če bi čitalnice ne bile položile temeljev slovenski glasbi, če bi ne imeli Maška, Flajšmana, bratov Ipavcev ter Jenka, bi ne bilo nastalo slovensko glasbeno izročilo ter bi poznejši slovenski glasbeniki naleteli na toliko težav, da bi bil razvoj našega glasbenega življenja zelo oviran.

Davorin Jenko se je rodil 1835. leta v Dvorjah na Gorenjskem in je preživel razburljivo 48. leto kot srednješolec v Ljubljani. Dogodki iz tega leta so vzbudili v vseh avstrijskih Slovanih upanje, da bodo v ustavni državi deležni večjih političnih in narodnih pravic. Čeprav pridobitve iz tega leta niso bile trajne, je vendar ostal in se podtalno krepil duh, ki jih je zahteval. Brž ko se je v začetku šestdesetih let zrušil Bachov absolutizem, so se začele snovati po vsem Slovenskem čitalnice, kjer so gojili jezik in razvijali narodno zavednost. Temno obdobje Bachovega absolutizma je preživel Jenko v Ljubljani in pozneje v Trstu, kjer je dovršil srednje šole. Da tedaj tržaški Slovenci niso bili mlačni, nam dovolj zgovorno pričča dejstvo, da je nastala prva slovenska čitalnica prav v Trstu. Ob koncu petdesetih in v začetku šestdesetih let je študiral Jenko pravo na Dunaju. Vsa ta leta se je učil tudi glasbe, v Ljubljani pri Mašku in Riharju, v Trstu pa pri Sinicu, skladatelju himne svetemu Justu, in Ricciju.

JENKO NA DUNAJU

Konec 1859. leta se je osnovalo na Dunaju »Slovensko pevsko društvo«, ki si je izbralo za pevo-

vodjo štiriindvajsetletnega Jenka. Poleg številnih slovenskih in slovanskih je ta zbor pel prve Jenkove skladbe in jih izvajal na javnih koncertih. V naslednjem letu je v trenutkih silnega navdušenja za narodno stvar na besedilo svojega bratrčca, pesnika Simona Jenka, zložil himno »Naprej, zastava slave«. Ni ga med nami, ki ne bi poznal udarnih not prvih kitic, izražajočih zaupanje v silo narodne stvari in v svetlo bodočnost Slovencev. In kdo ne pozna zadnje kitice: »Zbogom mati, ljubca zdrava? Mogoče je Jenko v tej preprosti skladbi umel kot nihče pred in za njim zajeti dve najbolj pristni značilnosti naše slovenske duše, namreč odločnost in milino. In to brez vsakršnega izumetničenega izražanja. Zbor je tako blizu občutju ljudstva, da skušajo nekateri glasboslovci celo najti podobnosti med Jenkovo himno in pristnimi narodnimi pesmimi. Nič ne opravičuje te trditve bolj kot to, da je ta himna postala mahoma last naroda, da jo je začel čutiti kot svojo pravo himno. In to vlogo si je ta skromna Jenkova pesem ohranila dolgi štiriindevdeset let do današnjih dni. Skladba tedaj ni navdušila le Slovencev, marveč so jo izvajali pogostoma tudi hrvaški, češki, ruski in celo pruski zbori in godbe.

PIONIR SRBSKE GLASBE

Ko so 1862. leta ponudili Jenku mesto pevovodje pri pravoslavni cerkveni občini v Pančevu, je v četrtem letniku prekinil pravne študije in sprejel službo. Nad štirideset let je nato deloval v Srbiji. Postal je pevovodja pri »Beograjskem pevskem društvu«, nato pa še ravnatelj in kapelnik »Srbskega narodnega gledališča«. Ko je Jenko nastopil prvo službo, Srbi niso še imeli izvirnih skladb in jim je zato pisal zelo številne zборе, pa tudi scensko glasbo za 31 dramskih iger. Med vsemi pesmi, ki jih je zložil Srbom (kakih dve sto), si je nedvomno pridobila najširšo popularnost srbska državna himna »Bože pravde«.

Po upokojitvi je živel Jenko še tri leta v Ljubljani in je tam umrl kmalu po izbruhu prve svetovne vojne, 25. novembra 1914.

ZNAČILNOSTI JENKOVE GLASBE

Glasbeniku, ki sedaj prebira Jenkove zborovske pesmi, ne bo težko ugotoviti, da jim je lastna ona preproščina, ki je značilna za vse skladbe naše čitalniške dobe. Harmoniski sestav je v vseh teh pesmih zelo preprost, se omejuje na najbolj bistvene tonalne akorde in pozna kvečjemu najosnovnejše modulacije. Nikjer ni svojevrstne, osebne poteze. Če zaradi lažjega razumevanja primerjamo harmonije v glasbi z barvami v slikarstvu, bomo rekli, da so čitalniške pesmi preproste slike, ki poznajo komaj osnovne barve. V njih ni kombiniranih barv, ne prehodov in odtentov, zaradi katerih postane slika plastična, topla in živa. Čitalniške pesmi učinkujejo danes na ljubitelja glasbe plitvo, mrzlo

in topo. Stroga vertikalnost koncepcije skoraj ne pozna izjeme. Če naletimo na izjemo, se nam taka pesem zdi izredno sveža. V Jenkovi pesmi »Sto čutiš, Srbije tužnik« zadostujejo že redke preproste imitacije, da je ritem pestrejši, linija živahnejša, skladba bolj razgibana. Vendar so bile take pesmi v oni dobi redke in poleg malenkostnih izjem spadajo po večini svojih značilnosti še vedno v vrsto brezizraznih umetnin. Zato se mnogi nagibajo k sodbi, da bi morali delovanje večine čitalniških skladateljev imeti prej za rokodelstvo kot za umetnost.

Vendar je po uvodnih izvajanjih vsakomur jasno, da bi bila taka sodba krivična. Pri vrednotenju vsake umetnine se človek mora ozirati na dobo in razmere, v katerih je umetnina nastala. Tu velja upoštevati vse politične, narodnostne in družbene okolnosti, da umetnino laže in popolneje presojamo. Predvsem se je treba ozirati na razpoložljivost kulturnih ustanov, na povprečno izobrazbo množic in vladajoče estetske nazore, ki so pri vsakem narodu glavni pogoji za glasbeno izživljanje.

NALOGA NAŠIH GLASBOSLOVCEV

Na isti način kot skuša književna kritika v današnjih dneh prevrednotiti delovanje rodov med 48. letom in koncem stoletja, to je pokolenja med Prešernom in Moderom — doslej smo bili preveč nagnjeni k precenjevanju — tako je že čas, da gledamo kritično tudi na svojo glasbeno preteklost. Po treznem presojanju razmer bo lahko ugotoviti ovire, ki jih je čas stavil našim glasbenikom, a prav zato bomo laže razumeli in cenili njihovo delo.

Glasboslovce in glasbene zgodovinarje čaka v tem pogledu še ogromno delo. Zelimo, da bi ga številni mladi glasboslovci čimprej opravili. Tako nam bo možno določiti v slovenski glasbeni zgodovini mesto tudi vsem skromnim, ali vztrajnim skladateljem iz čitalniške dobe. To nam bo pomagalo, da pravilno osvetlimo njih osebnost. Če tudi bi večina njihovih del polagoma šla v pozabo, jim bo narod vendar ohranil hvaležnost, ki gre pionirjem ali oračem ledine.

Dramski odsek Društva slovenskih srednješolcev v Trstu bo imel v nedeljo, 19. decembra 1954, ob 16. uri v Prosvetnem domu na Opčinah krstno predstavo: Branislav Nušič NAVADEN ČLOVEK, veseloigra v treh dejanjih. Režiser Adrijan Rustja. Vabljeni ste vsi!

Najstarejše knjižnice na Slovenskem so: Skofijska knjižnica v Mariboru (ustanovljena leta 1228), Franciška knjižnica v Ljubljani (ustanovljena leta 1233) ter Franciška knjižnica na Kostanjevici pri Gorici (ustanovljena leta 1650). Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je bila ustanovljena leta 1774.

Znanstvene knjižnice imajo nalogo zbirati, hraniti, obdelovati in dajati v uporabo gradivo za znanstveno delo in višje izobraževanje; strokovne pa skrbeti za izpopolnjevanje v določeni stroki.

VZGOJNI KOTIČEK

SODOBNA UMETNOST IN MLADINA

Umetnost je otrok velike ljubezni, velike vere in velikega upanja. Že s tem je jasna njena velika upravičenost in nujnost, iz katere je izšla in se počela v narodu samem kot narodna umetnost. Tako ima vsako zdravo in življenja zmožno ljudstvo svojo narodno pesem, narodne napeve in narodno slikarstvo — predvsem ornamentiko.

Kako bogat je na vsem tem majhni slovenski rod! Imamo prelepe narodne pesmi, ki opevajo lepoto slovenske domovine in globoka čustva preproste slovenske duše. In kako bogata je naša narodna ornamentika, ki so jo nam ustvarili nepoznani umetniki. Povsod jo srečujemo: po cerkvah, po poljskih kapelicah, na starih hišah, pohištvu itd.

Da, vredna je, da mladino seznanimo z njo. To so kralji in začetki in kjer imamo opravka s širokimi plastmi naroda, predvsem pa z mladino, moramo nujno začeti s temi začetki, če hočemo, da postane novejša oblika umetnosti mladini umljiva in dostopna. Zakaj? Prvič zaradi prirodne povezanosti s tradicijo in drugič zastran lažjega posnemanja in aktivnega dela na tem področju, ker le aktivno umetniško delo more vzbuditi v mladini zanimanje za njegove lepote.

Če hočemo torej, da bo mladina razumela umetnost, mora sama pesniti, sama iskati napevov, sama slikati in krasiti domove, pa tudi sama prednašati lepe, vzgojne dramatične prizore.

Vse to pa mora imeti neki nujni smisel plemenitenja človeških odnosov do sočloveka in stvarstva, kar nas dviga nad mrzlim vsakdanjim življenjem.

Rihard Wagner pravi: »Umetnost postane šele tedaj umetnost, ko se nam prikaže. Zaman je torej govoriti o umetnosti, če se skriva narodu nekje daleč. Napačno je torej mnenje nekaterih, da je umetnost dostopna le izobražencem in da se široke narodne plasti ne brigajo zanjo. Saj ne more biti resnica, ko pa vemo, da jo je narod sam ustvaril in jo hranil iz lastnih grud, jo ljubil in posnema v množini, ko se je pojavila v enem izmed njegovih nadarjenih sinov kot prirodna udarna sila, ki zmaga, ker nosi v sebi, kar je duševna lastnina vseh.

Iz tega sledi, da bi postala lahko tudi sodobna umetnost narodna, če se ne bi skrivala narodu neke daleč...

GOSPODARSTVO

ZA KRMO IZRABIMO TUDI SLAMO!

Letos niso seniki posebno polni, ker je bilo ob košnji mnogo dežja in je precej pokosene trave celo segnilo. Pa četudi ne bi imeli ravno pomanjkanja sena in otave, se vendar izplača uporabiti slamo kot krmo. Pri tem pa ne smemo zgubiti z vidika naslednjega:

Vsa proizvajalna živina potrebuje bogate obroke krme. Teleta morajo rasti, se morajo razvijati, zato so jim nujno potrebne beljakovine, ki so kot zidaki (opeka) v skrivnostni izgradnji živega telesa. Beljakovin pa je treba tudi kravam, tako med njihovo brejostjo, da zgrade zarodek, kot pozneje med molžo.

Slama vsebuje razmeroma malo beljakovin, navadno kar tri četrtine manj kot srednje dobro seno oziroma kar osem devetin manj kot detelja. Zato ni priporočljiva za krmljenje razvijajoče se živine niti za breje in molzne krave.

Drugače je pri delovni živini: kot potrebuje motor bencin, da more obratovati, tako je treba tudi živalskemu organizmu goriva, ki naj se spremeni v delovno silo. Ta pa se predvsem razvija iz ogljikovih vodikov, t. j. iz sladkorja in amidov (škrob), ki jih slama vsebuje malone toliko kot seno, le njih prebavljivost je približno za 17% manjša od prebavljivosti ogljikovih vodikov, ki so v senu. Za delovno živino je torej slama kar primerna krma, in sicer manj v dneh dela, bolj v dneh počitka, posebno v zimskem času.

Važna hranilna snov so nadalje v krmi toščice. Te v živalskem organizmu izgorevajo in s tem skrbijo za toploto, deloma pa dvigajo delovno silo, delovno sposobnost. Slama je nima veliko: 1/2% do 3/4% proti 1% do 2% v senu.

Ce bi hoteli s slamo nuditi živalim vse hranilne snovi, ki so potrebne njihovemu organizmu, bi jim je morali dati toliko, da je ne bi mogle niti požreti. Če še upoštevamo, da je slama zelo revna na rudninskih soleh in vitaminih, moramo reči, da je sama slama kot krma nezadostna.

Služiti pa nam more kot nadomestek, če hočemo prihraniti na senu, in to za delovno živino, kot zgoraj rečeno, kakor tudi za jalo-ve krave. Obrok naj sestoji v teh primerih iz 10 do 12 kg slame in iz 5 do 6 kg sena. Prebavljivost in izdatnost take mešanice se da zvišati, če slamo polijemo z razredčeno melaso in jo posolimo. Odlično spopolnimo nje hranljivost, če ji dodamo korenja ali pese ali kolerabe. Isto se da tudi doseči z ensilažom. Slamo pa je najboljše mešati s svežo travo ali deteljo, kar je zelo primerno zrezati v rezanico.

Pri vsem tem si je torej treba zapomniti, da slame ne krmimo same, temveč vedno skupaj z drugimi krmili, ki naj vsebujejo tudi soli in vitamine, ker je prav na teh slama zelo revna.

Glede na krmno vrednost posameznih vrst sta na prvem mestu ovsena, ki služi tudi kot čistilo, in ječmenova, ki pa je bolj zapiralna. Sledita nato pšenična in riževa, le-te pa živali nimajo rade, ker vsebuje preveč kremenca. Na zadnjem mestu je ržena slama, ki je po svojih sestavinah slična pšenični, a je

mного trša in je živina ne mara. Polagamo jo navadno konjem in ovcam.

S ČIM ZASADIŠ VINOGRAD?

Kdor ureja nov vinograd, pač želi, da bi čimprej zrastel in rodil ter da bi bil čimprej popoln, da ne bi med vrstami manjkale posamezne trte, saj so taka prazna mesta nekaka sramota za vinogradnika!

Nove vinograde zasajamo s ključi od divjakov, z ukoreninjenimi ključi ali s cepljenkami.

V prvih dveh primerih moramo divjake na mestu oplemeniti s cepljenjem evropske trte na ameriško podlago.

Malokateri ključ brez korenin bo dal v prvem letu tako močan poganjek, da ga lahko cepimo v oko. Tudi drugo leto ne najdemo na vseh takih divjakih primernih poganjkov, ki bi jih cepili v zeleno ali v oko. Ker pa ne uspejo vsa cepljenja, četudi je cepilec še tako spreten, moramo cepiti še v tretjem letu in niti tako ne bomo mogli oplemeniti vseh divjakov, ker nekateri trmasto vztrajajo v svoji divjosti. Prevečkrat se zgodi, da ni vrsta v vinogradu izpopolnjena niti 5. leto.

S sajenjem ukoreninjenih ključev je nekoliko bolje.

Drugače pa je s sajenjem cepljenih divjakov. Nekateri rodijo že v drugem letu, večina pa v tretjem. Če je kakšna trta odpovedala in ni pognala v prvem letu, jo v drugem ali najpozneje v tretjem nadomestimo, tako da imamo tretje leto že vse vrste izpopolnjene.

V Coneglianu na vinarski šoli in drugod delajo poskušnje glede rodovitnosti in trajanja na en ali drugi način zasajenega vinograde in do sedaj niso ugotovili posebnih razlik, zaradi česar so se izrekli za saditev že cepljenih divjakov. Seveda tudi pri teh

moramo paziti, da dobimo cepljenke na pravi podlagi, ki odgovarja naši zemlji.

TRGOVINA Z VINOM

je trenutno v vsej Italiji precej živa, z znatno višjimi cenami v primeri z lanskim letom ob istem času.

Pri nas je bila cena za mlado vino z drožmi vred od 70 do 80 lir za liter, trenutno pa je vino z 10 do 11% alkohola po 95 do 105 lir, z 11 do 12% alkohola po 100 do 115 lir, z nad 12% so vina po 115 do 130 lir liter. Vina z nad 13% alkohola so tudi dražja, posebno če so še izbrane sorte: dosežene so bile že cene 150 lir za liter tokajca, malvazije ali pinota (burgundca).

V splošnem so letos vina močnejša kot lansko leto.

ODLIKOVANJA GORIŠKIH ŽIVINOREJCEV

Ob priliki trga sv. Andreja je kmetijsko nadzornišvo priredilo lepo in zanimivo razstavo goveje živine. Na goriškem izvoznem trgu so zbrali do 70 glav živine.

Za najboljšega bikca je bila priznana prva nagrada (2000 lir) Levpuščku Andreju iz Pevme; druga nagrada (1500 lir) pa Clausisu Francu iz Ločnika; za bika, stare nad 18 mesecev, je bila priznana največja nagrada (4000 lir) Lukmanu Josipu iz Sovodenj, nagrada 3000 lir pa že imenovanemu Clausisu iz Ločnika.

Za telice 10 do 18 mesecev je bila dodeljena nagrada 1500 lir Bosi Antonu iz Koprive; za telice nad 18 mesecev stare so priznali prvo nagrado (3000 lir) uršulinskemu samostanu v Gorici; druga nagrada za telice (2500 lir) pa je pripadla Tomšiču Antonu iz Sovodenj, nagrada 2000 lir pa goriški norišnici in že imenovanemu Bosi iz Koprive; nagrado 1000 lir za telice pa so dobili Lupin Franc iz Standreža, Albert Alt iz Spesse-Kopriva ter uprava gradu v Spessi.

Za krave po prvi odtelitvi je dobila prvo, drugo in tretjo nagrado (4000, 3000 in 2000 lir) že imenovana uprava gradu v Spessi; četrto nagrado (1500 lir) so pa dobili uprava posestva grofa Attemsa v Ločniku, Bosa Alojz iz Spesse pri Koprivi, goriška norišnica in uprava gradu v Spessi; 10 nagrad po 1000 lir so pa dobili posestnik Culot Mihael iz Gorice, uprava gradu v Spessi, dve uprava grofa Attemsa, Drina Valentin in Miklausig Alojz iz Spesse ter Maraž Ignacij iz Steverjana.

Število razstavljenih živine ni bilo veliko, a bila je res lepa. Nas pa najbolj veseli dejstvo, da je bilo med odlikovanci precej slovenskih živinorejcev. Vsa čast tem naprednim gospodarjem!

Sportni bregled

PREGLJED JUGOSLOVANSKE ATLETIKE V PRETEKLEM LETU

Jugoslovanska lahka atletika je bila ob koncu letošnje sezone na isti kvalitetni stopnji kot leto dni prej. V primeri z atletiko po svetu pa je močno nazadovala, ker je letos atletika v svetu močno napredovala. Vzroki neuspehov jugoslovanske atletike so v tem, da je starejša generacija že dosegla svoj višek, mladina, ki je letos že precej številna, pa še ni sposobna nadomestiti starejših. Edini napredek je jugoslovanska atletika zabeležila na srednjih progah, kjer sta se Vipotnik in Mugoša močno približala evropskim rezultatom. Zelo dobre rezultate sta dosegla še Lorgar na 110 m čez zapreke in Mihalič na 5000 m in 10.000 m. Novih rekordov so letos zabeležili 6 (Mugoša 2000 m), Mihalič 5000 in 10.000 m, Lorgar na 110 m čez ovire in 200 m čez ovire ter Šarčević v metu krogle. Prihodnje leto bo verjetno še slabše, ker bodo mnogi dobri atleti odstopili ter odšli v zasluženi pokoj. Imena Ilić, Ceraj, Vujačić, Pecelj itd. bodo resnično precej ohranila jugoslovansko reprezentanco.

V italijanskem nogometnem prvenstvu se je vendar nekaj izrednega zgodilo. Milan je končno doživel poraz, in sicer na olimpijskem stadionu v Rimu z Romo. Dolgo se je upiral »izvirnemu grehu« v športu, toda tudi zanj je žoga okrogla in zato tudi on lahko izgubi. Milan je sicer dobro i-

gral, vendar tiste povezanosti, kot je običajna Milanu, ni bilo. Rimljani so izrabili priložnost in »nasuli« dva gola, od katerih je bil eden čisto podoben nedeljskemu v srečanju Argentina : Italija. Gol zmage pa je bil kazenski strel. Torej Milan je častno izgubil ter s tem porazom zopet poživil italijansko nogometno prvenstvo. Zasedovalci rdečrdečnih imajo namreč sedaj več smelosti in upanja, da lahko še vedno dohitijo Milan. Med temi zasedovalci je letos Juventus, ki se je zadnje čase močno popravila in se zopet približuje svoji »piemontski igri«. V svojih vrstah ima Ferraria, Malinellia in Bonipertija, ki so letos v odlični formi. V nedeljo so premagali v Milanu lanskega prvaka 2:1 in ga s tem močno porinili nazaj v lestvico. Z Lorenzijem, ki je sedaj za leto dni kaznovan, bo Inter veliko izgubil. Manjka mu glavni napadalec. Druga, ki bi njega nadomestil, ni na vidiku. Triestina »zmaguje« s porazi in kot za stavo. Nedeljsko srečanje v Turinu (5:1) je za Triestino pravi alarm in kaj šele bo v nedeljo, ko bo v gosteh Bologna, od katere nima veliko pričakovati. Verjetno bo Bologna še prodorneje zmagala.

Ruski študent Stanislav Nyenašev je dosegel nov svetovni rekord v metu kladiva z znamko 64,05 m. Prejšnji rekord je branil njegov sorojak Krivonosov (63,34 m), katerega je dosegel na evropskem prvenstvu v Bernu.

Madžarski prvak Honved je zopet nepričakovano izgubil v Angliji srečanje z Wolverhamptom s 3:2.

Ameriški zahod je pa res divji. V dveh dneh so zabeležili dva smrtna slučaja v boksarskih srečanjih. Svoja življenja sta položila na oltar »ringa« Weiser ter Sanders. Dosegla sta svoj višek boksarske kariere.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, sin džungle

št. 30

Stopala sta po visoki gozdni travi. Ko sta prišla do kože, se je obrnil k nji, da bi se poslovil. Tedaj mu je ovila roke okrog vratu in ga poljubila. »Ljubim te,« je zamrmral. »Čakala te bom!«

Mala četica, ki je iskala Jano, si je počasi utirala pot po džungli. D'Arnot je bil pred njimi. Nenadoma je zakričal. Šest črncev ga je zagrabilo in odvleklo v gozd.

Preplašeni mornarji so pritekli na pomoč. Zasula jih je toča puščic. Mornarji so odgovorili s strelji. Po kratki borbi, v kateri je bilo več mrtvih na obeh straneh, so črnici izginili in odvedli D'Arnota.

V vas so prispeli ponoči. Naproti jim je pritekla množica vaščanov, ki so od veselja vpili. Bili so ljudožrci. Skočili so na belca, mu začeli vleči obleko s telesa, ga tepsti ter se pripravljati na pojedino.

D'Arnota so nato privezali h kolu. Zenske so prinašale lonce in vodo ter pripravljale ogenj. Okrog obsojenega častnika se je pričel smrtni ples in vrsta pesalcev se mu je vedno bolj bližala.

Videl je spačene obraze črncev, njih gola telesa in ostre sulice. Zadelo ga je kopje. Kri mu je pricuriljala po koži... Stisnil je zobe in hotel pokazati, kako umira junak. Tedaj so črnici okameneli.

Ko je Tarzan začul streljanje, je vedel, da preti belcem, ljudem njegovega lastnega rodu, nevarnost, morda celo smrt. Z neverjetno naglico je skakal po drevju naravnost proti divjaški vasi.

Kmalu je zagledal odsev daljnega ognja. Še ni bilo prepozno. Smrtni udarec še ni bil zadan. Tarzan je pripravil vrvi v rokah. Nato se je sredi tuljenja ljudožrcev razlegel strašni bojni krik kralja opic.

Skrivnost

D^{RJA} FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Bil je nekak prostor, ki je bil tako velik, da so me njegove razsežnosti navdajale s tako grozo kakor še nikoli prej; to je bila groza obzidane brezmejnosti. Ta brezmejna razsežnost je porajala nekaj šum, ki je imel čisto razločen ton. Zavese so krile štiri stene. Nikakih vrat ni bilo videti. Zavese so bile razkošno poslikane z zlatimi zmaji; in ko so kačja telesa žarela in se svetlikala v naraščajočem siju luči, se mi je zdelo, da se je rep vsakega zmaja na tesno prepletal z repom drugega. Preproga je bila tako razkošna, da sem stal do kolen v njej. Tudi preproga je bila polna zlatih zmajev in videti je bilo, ko da enakomerno drsijo sem ter tja po sencah okrasja.

Na oddaljenem koncu dvorane — zakaj bila je dvorana — je sredi razkošja preproge stala ogromna miza z zmajevimi nogami. Na njej so bili iskriči se globusi, cevi, v katerih so bili živi stvori, knjige, tako velike in tako vezane, da si jih ne bi mogel zamisliti, instrumenti, ki jih zapadna znanost ne pozna — različna šara, ki je ni mogoče popisati, je preplavila tla, puščajoč čudno praznino

na veliki preprogi, polni zmajev. Nad mizo je visela velikanska svetilka, obešena na zlatih verigah v stropu — ki je bil, če sem sledil verigam kvišku, v taki višini, da se mi je pogled izgubil zgoraj v škrlatni senci.

Na nekem stolu, ki je bil ves obložen z blazinami, pokritimi z zmaji, je sedel za tisto mizo neki človek. Svetloba iz visoke svetilke je padala polno na eno stran njegovega obličja, ko se je nagnil naprej sredi mešanice čudnih predmetov, medtem ko je ostala druga stran v škrlatni senci. Iz navadne medeninaste sklede na oglu ogromne mize se je vil kvišku dim in tu in tam delno zasenčil tisto strahotno obličje.

Od tistega trenutka, ko sem pogledal proti mizi in možu, ki je sedel za njo, ni niti neverjetna razsežnost dvorane niti pošastno okrasje sten moglo več pritegniti moje pozornosti. Moje oči so obtičale na njem. Zakaj bil je dr. Fu-Manču.

Nekoliko moje vročnosti, ki mi je dozdevno napolnila živce z ognjem, obljudila stene z zmaji in me pogreznila do kolen v preprogo, me je zapustilo. Tiste strahotne, s kopreno prestrte zelene oči so učinkovale kakor mrzla prha. Vedel sem, ne da bi odvrnil pogled od negibnega obličja, da zidovi več ne živijo, marveč so bili le zavešeni z izbranimi kitajskimi zavesami, poslikanimi z zmaji. Razkošna preproga pod nogami je nehala biti džungla in postala navadna preproga — dasi nenavadno razkošna, vendarle samo preproga. Navzlic temu je v meni ostalo občutje brezkončnosti z neprijetno zavestjo, da so bile reči na mizi in povsod drugod čisto ali skoraj čisto neznanih oblik.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 15. decembra si dal oz. dobil za:

ameriški dolar	629—631	lir
avstrijski šiling	23,25—24	lir
100 dinarjev	88—91	lir
100 franc. frankov	163—166	lir
funt šterling	1660—1700	lir
nemško marko	146—148	lir
pesos	21—24	lir
švicarski frank	147—148	lir
zlato	718—720	lir
napoleon	4275—4325	lir

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje, in d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

17. decembra, petek: Lazar, Stojslav
18. decembra, sobota: Gracijan, Ljubonega
19. decembra, nedelja: Favsta, Uglješa
20. decembra, ponedeljek: Liberat, Boživoj
21. decembra, torek: Tomaž, Tomislav
22. decembra, sredo: Cenon, Zvezdana
23. decembra, četrtek: Viktorija, Ugrislav

RADIO TRST II

Poročila v nedeljo in na božič: 8.20, 12.45, 19.45 in 23.15. Poročila ob delavnikih: 7.10, 8.20, 12.45, 18.30, 19.45 in 23.15.

Nedelja, 19. decembra ob 8.45: Kmetijska oddaja. 9.30: Vera in naš čas. 10.00: Prenos maše iz cerkve sv. Justa. 13.00: Glasba po željah. 16.00: Lehar: Luksemburški grof, opereta v 3 dej. 17.00: Poje moški zbor iz Bazovice. 18.00: Cajkovski: Labodje jezero. 21.15: Rossini: Viljem Tell, opera v 4 dej. I. in II. dej.

Ponedeljek, 20. decembra ob 14.00: Lahke melodije igra Franco Russo. 18.00: Mozart: Violinski koncert št. 5 za viol. in ork. 19.00: Mamica pripoveduje. 20.15: Vokalni kvintet. 21.00: Rossini: Viljem Tell, opera v 4 dej. III. in IV. dej. 22.00: Književnost in umetnost.

Torek, 21. decembra ob 13.00: Glasba po željah. 17.55: Menotti: Koncert za klavir in orkester v F-duru. 18.40: Koncert tenorista Pavla Pokornjaja. 19.00: Šola in vzgoja. 21.00: Radijski oder: Rober-

to Bracco: Mali svetnik. 22.30: Concerto grosso v D-molu.

Sreda, 22. decembra ob 19.00: Zdravniški vedež. 21.15: Koncert mešanega zbora Igo Gruđen iz Nabrežine. 22.00: Književnost in umetnost. 22.15: Ravel: Dafnis in Kloe — balet.

Četrtek, 23. decembra ob 14.25: Šaljive narodne pesmi. 18.00: Rahmaninov: Trije simfonični plesi. 19.00: Mamičina povestica. 20.05: Poje moški zbor Slovenske filharmonije. 21.00: Dramatizirana zgodba: Cortese: Slepo zakotje. 22.00: Glasbeno predavanje.

Petek, 24. decembra ob 13.00: Glasba po željah. 17.30: Schubert: Kvintet v C-duru. 20.05: Božični večer. 21.00: Pri božičnem drevesu. 22.16: Božične pesmi raznih narodov. 24.00: Polnočnica iz cerkve sv. Jakoba v Trstu.

Sobota, 25. decembra ob 9.30: Božični motivi. 11.00: Prenos maše iz cerkve na Opčinah. 13.00: Voščila. 14.15: Glasba po željah. 16.00: Radijski oder: Kuret: Božična stojnica. 19.00: Ženski tercet Metuljček poje božične pesmi. 20.05: Foerster: Gorenjski slavček: opera v 3 dej.

Iz Trsta

BOŽIČNA MAŠA V TRSTU

Na sveti večer, 24. decembra ob 21. uri, bo tudi letos za Slovence božična sveta maša pri Sv. Jakobu. Zavedni Slovenci se je vselej, saj bodo slišali naše lepe božične pesmi. Domača beseda nam je draga, nam gre do srca in ustvarja pravo božično razpoloženje. Prisrčno ste vabljeni vsi, pridite, čeprav je ura zgodnja!

Radio Trst II bo prenašal mašo ob 24. uri kot slovensko polnočnico.

Gospa Olgi in g. Bertu Franza se je rodila hčerkica, katero sta krstila na ime Mirjam. Čestitamo!

Iz Gorice

IZPLAČEVANJE 13. MESEČNE POKOJNINE

Ravnateljstvo pošte javlja, da se bo od 20. decembra dalje izplačevala 13. mesečna pokojnina upokojencem INCS in državnim uslužbencem.

ZORNICE V GORICI

V stolnici in na Travniku so ob 6. uri pri Sv. Ivanu pa ob 7. zjutraj vsak dan zornice, ki jih slovenskim vernikom toplem priporočamo.

BOLNIŠKE SESTRE

Marijine sestre Cudodelne svetinje (Bolniške sestre) so se preselile v ul. Cesare Cantu 4, tel. 3888. Pomagajo bolnikom na njihovem domu, po želji tudi v zdravilišču. Ubogim strežejo po možnosti brezplačno.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TVRDKA

KERZE

PIAZZA S. GIOVANNI 1

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emajla nerjavčega (inox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vseh vrst električnih luči, klasične in moderne oblike. Prodaja tudi na obroke.

Potem pa me je skoraj trenutno sorazmerna prisebnost, ki sem jo bil začasno občutil, spet zapustila; kajti dim se je nalahko sukalo skozi zrak — z gorečega vonjila na mizi — rasel in se večal, se gostil in zavijal proti meni v oblaku sive groze. Ves vlažen in lepljiv me je zagrnil. Skozi mastne vence dima sem nejasno videl negibno rumeno lice Fu-Mančuja. Moji omamljeni možgani so v njem spoznali čarovnika, proti kateremu se je brezplodno boril naš ubogi človeški um. Zelene oči, zastrite s kopreno, so zrle skozi meglo. Neizmerna bolečina mi je šinila v noge in loveč sapo sem pogledal navzdol. Ko sem to storil, so konci mojih copat, ki sem jih nosil v sanjah, rasli v dolžino, se vili kvišku in potem okoli mojega vratu ter me davili!

Po kratkem prestanku je nastopilo nekako svitanje, podobno zavesti; toda ni bila prava zavest, ker je prinesla s seboj misel, da mi glava počiva na mehkiem zglavju in da me roka neke ženske boža po razbolelem čelu. Nejasno, kakor iz daljne minulosti, sem se spomnil nekega poljuba, in ta spomin me je čudno pretresel. Sanjavo zadovoljen sem ležal, v ušesa pa se mi je prikradel glas.

»Ubili ga bodo! Ubili ga bodo! Oh! Ali ne razumete?«

V svojem omotičenem stanju sem mislil, da sem jaz tisti, ki je umrl, in da mi je ta blagozvočni deklinški glas sporočil mojo smrt. Zavedal sem se pa, da me ni stvar prav nič zanimala.

Ure in ure, se mi je zdelo, me je tista roka božala. Niti enkrat nisem odprl svojih težkih vek, dokler ni zadonel odmevajoč tresk, da so mi kar kosti zadržetale — kovinski, zvenkljajoč tresk, ko da bi od nekod padle težke verige. Tedaj sem na pol odprl oči in v

mraku, tako se mi je zdelo, se mi je nudil le bežen pogled na neko postavo, oblečeno v najtanjšo svilo, z lehtmi, polnimi naročnic, in vitkimi členki ki so bili povezani z zlatimi trakovi. Dekle je izginito, ko sem rekel samemu sebi, da je to bila kaka vila iz Mohamedovega paradiza in da so mene, čeprav sem kristjan, zaradi kake pomote poslali v Mohamedova nebesa. Potem — je nastala krog mene sama praznina.

V moji glavi je blazno tolklo; zdelo se mi je, da so mi možgani okameneli; četudi je mojemu prvemu slabotnemu gibu sledilo rožljanje verige, je še minilo nekoliko trenutkov, da sem se zavedel, da je bila veriga pritrjena na kovinsko ovratnico — da je kovinska ovratnica oklepala moj vrat. Sibko sem zastokal.

»Smith!« sem zamrmural. »kje si, Smith!«

Mukoma sem se spravil na kolena in bolečina na temenu lobanje je postala skoraj neznosna. Zdaj se mi je pričel vračati spomin: kako sva se z Naylandom Smithom podala v hotel, da bi posvarila Grahama Guthrieja; kako sva potem, ko sva šla z nasipa po stopnicah navzgor in v Essex Street, videla velik avto, ki je stal pred vrati nekega poslopja. Spomnil sem se, da sem prišel do avtomobila, ki je bil lepa limuzina; vendar pa si moj duh ni ohranil nika kega vtisa o tem, da bi bila šla mimo njega — le nejasen spomin na drvenje čez stopnice — na udarec. Potem je sledil privid v dvarani zmajev in zdaj sem se resnično zbudil v še hujšo resničnost.

Tipajoč po temi so se mi roke dotaknile nekega telesa, ki je ležalo tik zraven mene. Prsti so iskali in našli vrat, iskali in našli kovinsko ovratnico okoli njega.

(Nadaljevanje sledi)